

**R. P. Christophori Gillii, Ex Brigantio Lvsitaniæ, Societatis
Iesv, Et in Conimbricensi Academia S. Theologiae
Professoris; Commentationvm Theologicarvm De Sacra
Doctrina, Et Essentia atque vnitae ...**

Gil, Christovão

Coloniae Agrippinae, 1610

Nullam dari distinctionem ex natura rei inter perfectiones diuinas
ostenditur auctoritate Patrum. cap. 6.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82291](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82291)

Nullam dari distinctionem ex natura rei, inter perfectiones diuinas, ostenditur auctoritate Patrum.

CAPVT VI.

I.

Sequitur vt eandem veritatem confirmem testimonijs Patrum. Prius tamen obseruandum est eandem esse rationem duorum attributorum inter se, vel essentia cum vno attributo, atque omnium inter se, vel cum essentia: & consequenter, quamuis aliquando Patres non loquantur de omnibus, sed de singulis attributis; tamen credendum est idem sensisse de omnibus alijs: quare ad hanc etiam veritatem comprobendam pertinent omnia Patrum testimonia, quibus tract. I. ca. 8. & 9. ostendi attributa esse de ratione intrinseca essentia diuina: nam, vt rectè notauit Alphonsus de Toletio in I. dist. 8. qu. vn. articul. 2. conclusione 2. in prima probatione, si essentia diuina includit formaliter attributa, hæc, etiam secundum Scotistas, nullo modo ab illa, & consequenter neque inter se distinguuntur: verè enim dixit Richard. de Sancto Victore lib. I. de Trinitate cap. decimo tertio. *Consequens autem est, quoniam si vtraque illarum, nempe potentia, & sapientia, est idem quod summa substantia, qualibet illarum est idem, quod altera.*

Toletan.

Rich. Victor.

III.

Multa alia sunt Sanctorum dicta, quibus hanc veritatem apertè tradiderunt, quæ ego ad certa capita reducam. Primum est, cum aiunt idem ipsum, vel id ipsum esse essentiam, quod sapientiam, idem ipsum esse vnum, quod omnia: & omnia idem, quod vnum. Ita loquitur Augustinus serm. 38. de tempore, qui est tertius de Trinitate, & columba ad finem: *Dei id ipsum est, & potentia, & substantia, & diuinitas, & hæc omnia vnum.* Et serm. 40. de tempore, qui est secundus de Dominica prima post Octauam Epiphaniæ, paulò post medium. *In Deo, inquit, omne quod dicitur, id ipsum est: & infra, hoc est in Domino virtus, quod iustitia: quidquid de illo dixeris, hoc idem dicis;* Similiter loquitur Alcuin. libro secundo de Trinitate cap. secundo. Et Richard. de Sancto Victore lib. I. de Trinitate cap. 17. in fine: & lib. 2. cap. 13. & 18. Et Boetius lib. I. de Trinitate, paulò post medium. Ex hoc loquendi modo apertè colligitur intentum: quoniam illa, quæ ex natura rei habent aliquam distinctionem,

Augustinus.

Alcuin.

Rich. Victor.

Boet.

non dicuntur simpliciter, & absque addito esse eadem: nam idem simpliciter dictum stat propioriori significato, hoc est pro omnimoda identitate ex natura rei: non enim duo homines, quamuis sint vnum, atque idem specie, dicuntur esse idem simpliciter, sed cum addito secundum speciem, neque natura creata dicitur idem, quod ipsius suppositualitas, quamuis non realiter, sed modaliter tantum distinguuntur: at qui Patres loquentes de essentia, & attributis simpliciter, & absque addito dicunt idem esse vnum, atque aliud: ergò censent nullo modo distingui ex natura rei, quandoquidem idem simpliciter dictum opponitur omni distinctioni ex natura rei actuali. Et ita non possunt hæc, & alia dicta eiusdem generis explicari de identitate reali, hæc enim sola sine formali est identitas secundum quid, nec intelligitur sola, quando duo dicuntur simpliciter esse idem. Adde, quod citati Patres non solum dicunt esse vnum id, quod aliud, vel idem cum alio, sed id ipsum, vel idem ipsum, quod aliud, vt scilicet omnimodam identitatem clariùs explicarent. Verum, vt omnis via euadendi intercluderetur, iidem Patres addiderunt alia verba indicantia omnimodam identitatem: nam sæpè identitatem reduplicant genere foemineo suprà formam in abstracto, satis significantes non esse solum identitatem realem, & quasi subiectiuam, sed formalem sub eadem omnino ratione. Ita loquitur Augustinus lib. 6. de Trinitate cap. 7. *Deus multipliciter quidem, dicitur Magnus, bonus, sapiens, beatus, verus, & quidquid aliud non indigne dici videtur, sed eadem magnitudo eius est, quæ sapientia. non enim mole magnus est, sed virtute: & eadem bonitas, quæ sapientia, & magnitudo, & eadem veritas, quæ illa omnia.* & lib. 7. cap. 1. *Eadem eius magnitudo, quæ virtus, & eadem essentia, quæ magnitudo.* Et lib. 15. cap. 5. *Quæ iustitia, ipsa bonitas, ipsa beatitudo.* Marius Victorin. lib. I. aduersus Arium non longè a principio, *Dei eadem ipsa est, & potentia, & substantia, & diuinitas, & actio: omnia enim vnum, & vnum simplex.* Tandem clariùs adhuc omnimodam identitatem asserit Richardus de Sancto Victore lib. I. de Trinitate cap. decimo quinto. *Ipsa, inquit, primordialis substantia idem omnino, quod summa sapientia est: & cap. 18. Dei sapientia, & Dei omnipotentia vnum, idemque sunt per omnia: Idem asserit lib. secundo, cap. duodecimo, in fine de immensitate, & æternitate Dei. & Gilbertus in commentar. super lib. Boetij de hebdomad. regula septima: Pa-*

Augustinus.

Mar. Victor.

Rich. Victor.

Gilbert.

tri, Filio.

tri, Filio, & amborum spiritui idem omnino est, & esse, & potentem esse, & sapientem esse, &c. Sanè quod ex natura rei formaliter ab alio distinguitur, nequaquam potest vere dici omnino, & per omnia idè, quod illud: nō enim omnino idem est, quod aliqua ex parte distinctum est: omnimoda quippè identitas pugnat cum quauis etiam minima ratione distinctionis. Eandem vim habet testimonium Nysseni oratione prima, in Cantica factis post medium, vbi ea, nempe virtus diuina, est ille ipse, qui prorsus est sapientia, & ipsa iustitia, & ipsa veritas, & singulatim omnia; Et Anselm. in Monolog. capit. decimo sexto. Cum illa natura nullo modo composita sit, & tamen omni modo tot illa bona sit, nec esse est, vt illa omnia non plura, sed vnum sint. Si ex natura rei distinguitur sapientia à natura diuina, non erit Deus prorsus, & omni modo sapientia, quod tamen Nyssen. & Anselmus asseuerant.

III.

Idem sumitur ex alia Patrum sententia: dicunt enim non esse vllam inter diuinas perfectiones differentiam, aut diuersitatem, nihil differre vnum ab alio, non esse alterum, & alterum. Augustinus de triplici habitaculo capit. sexto. Sapientia & veritas Dei, & eternitas non diuersa sunt inter se, sed vnum sunt, sicut & omnia. Hugo Victorin. libr. primo, de Sacram. p. 3. capit. vigesimo septimo. Deo, inquit, totum quod est esse, vnum est: & non potest diuersum inueniri, quod in simplici natura idem est. Cyrillus Hierosolymitan. Catechesi sexta: Neque eo, quod vocatur bonus, & iustus, & omnipotens, & Sabaoth, propterea differens est: sed ipse vnus existens millenas emittit diuinitatis operationes: profecto, si inter illa esset ex natura rei distinctio, & ipsa forent inter se diuersa, & Deus per illa differens esset: primum negat Augustinus, & Richard. Secundum Cyrillus: Theodorus verò apud Cyparissiotam decad. 10. capit. quarto, ait in Deo substantiam, & operationem nihil differre; Neque esse discernendas. Marius Victorin. libr. quarto, aduersus Arium paulò post medium, ait in Deo esse, viuere, & intelligere esse, necessario vnum, nec vllò modo alterum. quomodo autem verè dicitur nihil differre, nec vllò modo vnum esse alterum ab alio, si ex natura rei formaliter distinguuntur? Huc etiam pertinet alius loquendi modus Patrum, cum negant in Deo aliud esse viuere, aliud sapere, aliud bonum esse, & sic de cæteris. ita loquitur Augustinus libro sexto, de Trinitate capit. 5. 6. & 10. libr. 7. capit. 1. libr.

(5. cap. 6. Serm. trigesimo octauo de tempore, qui est tertius in Dominica infra Octauam Epiphaniæ, non longè à fine: & sermo quadragesimo, qui est secundus in Dominica prima post Octauam Epiphaniæ. *Augustinus.* Cyrillus Alexandrinus libr. decimo quarto. Thesaur. cap. 1. Faustin. de fide contra *Faustin.* Arian. cap. 1 in fine. Gregorius libr. 18. moralium cap. vigesimo septimo, super illa verba: *Non commemorabuntur in comparatione eius.* Isidorus libr. 1. de summo bono, *Isidorus.* cap. 1. sententia 5. & 6. Bernard. serm. 80. *Bernard.* in Cantica. Cyparissio. decad. 10. cap. 6. & Cyparissiot. 7. in fine. Hugo vbi suprà, & Richard. de *Hugo Victor.* Sancto Victore libr. 1. de Trinitate c. 13. 16. *Richard. V. it.* 18. 21. & 24. & libr. 2. cap. 5. 7. 11. & 18. Dicit Scotistæ ad alietatem non sat esse quauis distinctionem, sed requiri realem: maximè, si alietas significetur genere neutro. Verum non soluunt argumentum: nam omnis diuersitas ex natura rei est quædam alietas: & si sit solum suppositalis, ea quæ differunt dicuntur alia adiectiue, vt constat in personis diuinis: nam pater dicitur non aliud, sed alius à filio: si vero sit penes rationem formalem entitatiuam, & pertinentem ad naturam, dici debent aliud, & aliud substantiue: quod colligitur ex Diuo Augustino libr. 6. de Trinitate ca. *Augustin.* 6. & libr. 7. cap. 1. vbi inter ea, quæ sunt aliud, & aliud, numerat quantitatem, ac figuram. & Bernard. serm. 80. in Cantica, *Bernard.* animam. & eius magnitudinem, quæ tamen sunt idem realiter. Deinde Augustinus *Augustin.* libr. 7. de Trinitate, cap. 4. in fine, aliud est, inquit, Deum esse, aliud Patrem esse. At neque in sententia Scotistarum inter Deitatem, & relationes datur distinctio realis: ergò, quando Augustin. & alij Patres negant in Deo esse aliud, & aliud, omnem excludunt distinctionem ex natura rei. Tandem Patres sæpè addunt aliqua, quibus expressè significant se excludere omne genus alietatis. Ita Augustin. in quæstiunculis de Trinitate, ad interrogationem: An aliquid *Gilbertus.* distet in Deo esse, viuere, intelligere, posse: respondet, nullatenus aliud est in Deo esse, aliud viuere, aliud intelligere, aliud posse. Gilber. in lib. 1. Boetij de Trinitate §. Sed hæc, sic habet, Ipse nihil aliud est prorsus, nisi id solum singulare, & simplex quod ipse est: nihil scilicet, quo ipse sit, habet nisi singularem, simplicemq; essentiam, & in libro de hebdomad. vbi iuprà: Nulla ratione intelligi debet aliud esse, quo est, & aliud, quo potes est, & Autor Comen. *Autor Comen.* super libr. 1. Boetij de Trinitate, cit. cap. 4. Nullam pluralitatem, nisi nominum ponere in Deo diuersa, attributa diserte asseruit. Ex prædictis loquendi modis, sic elicio propo-

Augustin.
Hugo Victor.
Cyrillus Hier.
Theodorus.
Cyparissiot.
Hugo Victor.

Autor Comen.

propositam assertionem. Ex omni distinctione ex natura rei sumitur diuersitas, alietas, aut differentia: de mente vero Patrum inter perfectiones attributales secum ipsis, vel cum essentia comparatis, non est vlla diuersitas, alietas, aut differentia: ergo etiam non est vlla distinctio ex natura rei. Iubet adiciere Cyparissio.

decad. 10. cap. 8. in fine, vbi sic ait, *Omnia, quæ in ipsa dicuntur, sunt diuina, & beata eius substantia, ut potè, quæ est essentia ex pluribus in vnam vnitatem congregatis*: quibus verbis quoniam fauere videbatur oppositæ sententiæ, mox se ipsum sequentibus declarat: *Omni differentia omnibus modis in congregatis sublata: & quæ inest in his sine habitudine, & singulariter, & non tanquam alterum in altero, sed maxime supra quam copulatè, nulla duplicatione posita*. Ecce quomodo, & omnem differentiam excludit, & alietatem, & rationem omnem duplicatis, quæ omnia in sententia Scoti admittenda sunt, scilicet differentia, & alietas vnius rationis formalis ab altera, & omnium multiplicitas.

VI.

Alterum fundamentum sumitur ex eo, quod aiunt Deum esse totum oculum, auditum, fontem bonorum omnium, totum sapientiam, & sic de cæteris attributis. Ita, Iren. lib. 1. cap. 6. & lib. 2. cap. 16. 18. & 47. Origen. libr. 1. Periarch. cap. 1. Cyrillus Hierosolymit. Cateches. 6. Epiphani. libr. 1. tom. 3. contra hæresim 33. circa principium, Marius Victorin. libr. 1. aduersus Arium propè finem. Iustinus Martyr. in responsione centesima quadragesima quarta, ad orthodoxos. Hierony. in illud Psalm. 93. *qui plantauit aurem non audiet*: Et Anselm. in Monolog. cap. 16. cum dixisset omnia bona de Deo essentialiter dici, addit, *quidquid aliquo modo essentialiter est, hoc est totum, quod ipsa est*: & prolog. cap. 18. ergo, inquit, *vita, & sapientia, & reliqua non sunt partes tui, sed omnia sunt vnum, & vnumquodq; horum est totum, quod est, & quod sunt reliqua omnia, cum plura aliquo modo ex natura rei distinguuntur, singula ipsorum non dicuntur esse totum quod alia substantive, vel in abstracto: non enim totus homo dicitur intellectus, aut rationalitas, aut voluntas: nec totus Alexander dicitur suppositalitas: nam hic loquendi modus significat nihil esse in subiecto, quod non identifice, & omnino cum ea ratione formali, secundum quam dicitur totum: DEVS autem iuxta placitum Sanctorum Patrum dicitur totus oculus, totus sapientia, totus iustitia, & sic de cæteris: ergo non*

est aliquid in ipso, quod aliquo modo distinguatur ab aliis perfectionibus absolutis: nam, si verè, & in rigore iustitia diuina non est sapientia, DEVS secundum iustitiam non est sapientia: & ita non est totus sapientia. Et confirmatur, quoniam in ijs, quæ composita sunt ex partibus realiter diuersis, non dicitur aliquid totum, secundum aliquam formam, si qua pars illius ea careat, qua ratione homo non dicitur totus spiritus, quoniam altera eius pars est corpus: ergo etiam subiectum constans pluribus perfectionibus non debet dici totum singulæ, nisi singulæ inter se idem omnino sint: patet consequentia: nam locutio huiusmodi translata est à rebus corporeis, aut realiter compositis ad simplices. Et confirmatur, quoniam nec in compositis Metaphysicis, inter quorum partes, vel nulla est distinctio ex natura rei, vel solum formalis de mente Scotistarum, singulæ partes sunt totum, quod aliæ, ut constat ex verbis Diui Anselmi in Monolog. capit. decimo sexto: *Cum enim aliquis homo dicatur corpus, & rationalis, & homo, non vno, & consideratione hæc tria dicitur: secundum aliud enim est corpus, & secundum aliud rationale, & singulum horum non est totum id, quod est homo*. Deinde verò huic contraponit diuinam essentiam, & concludit quod quidquid aliquo modo essentialiter est, hoc est totum, quod ipsum est.

Anselm.

V.

Huic est affinis alter modus loquendi eorundem Patrum asserentium vnum attributum esse omnia, & non esse vnum minus, quàm duo: nec duo plus, quàm vnum: Ita loquitur Diuus Augustinus lib. 7. de Trinitate cap. 1. *Si hæc omnia, inquit, nempe magnitudo, bonitas, ac iustitia, de quibus loquebatur, pluribus vocabulis in eadem sapientia, & virtute intelliguntur, ut ea sit magnitudo, quæ virtus: ea bonitas, quæ sapientia, ea rursum sapientia, quæ virtus, sicut iam tractauimus: meminimus, cum aliquid horum nomino, sic accipiendum esse; ac si omnia commemorem*. Vno attributo solo nominato vult cætera hoc ipso commemorata censerī, haud dubiè, quia idem omnino sunt: quam rationem ipsemet Augustinus perstringit: ob quam etiam causam libr. 15. de Trinitate cap. 5. cum tres ternarios attributorum numerasset, omnes ad vnum ternarium reduxit, & hunc ipsum ad vnum attributum beatitudinis diuinæ, quod cætera continentur. Idem eleganter docuit Bernard. libro quinto, de consideratione cap. decimotertio, agens de latitudine,

Bernard.

Cyparissio.

Irenæus.
Origenes.
Cyrill. Hier.
Epiphanius.
Mar. Victor.
Iustinus.

Hierony.

Anselm.

Augustin.

dine, longitudine, altitudine, ac profunditate: Hoc singulum horum in Deo, quod quatuor simul: hac quatuor ipsa, quod singulum est. Et ne quis dicat id dictum ratione deitatis, rursus ait, vides tantam esse latitudinem, scilicet charitatem, quantam longitudinem, nempe æternitatem, vnam sic vides non tantam esse, sed ipsam id esse vnam, quod alteram: non minus vnam, quam duas, nec plus duas quam vnam: Deus æternitas, Deus charitas est. Hæc qua ratione intelligi, aut explicari queant, posita inter diuina attributa distinctione ex natura rei, non video. Nam ea distinctione admissa minus est vna ratio, quam altera, si non realiter, saltem formaliter: & plus continent omnes simul quam vna, vel altera. At Augustin. & Bernard. docent oppositum: consentit Anselmus in Monolog. capite decimo sexto, cuius verba habent peculiarem vim, ait enim: Idem est quodlibet vnum illorum, quod omnia sunt simul, siue singula: vt, cum dicitur iustitia, vel essentia, vnum significat, quod alia, vel omnia simul, vel singula: sanè cum abstracta, non significant ea, quæ sunt aliena à ratione formali, ab eaque ex natura rei distincta, si iustitia significat idem, quod cetera omnia attributa, vel sigillatim, vel simul sumpta, fieri nequit, vt inter ipsa interueniat distinctio ex natura rei; nam, quæ ita distinguuntur, ita proprijs nominibus significantur, vt vnum non significet idem, quod alterum, ne dum quod omnia simul sumpta. Eandem vim habent verba illa Augustin. serm. quadragelimo, de tempore, qui est secundus de Dominica prima post Octauam Epiphaniæ post medium: Hoc est in Domino virtus, quod iustitia quidquid de illo dixeris, hoc idem dicit. Et Gilbert. in libr. I. Boetij de Trinitate §. Sed hæc, discrimen ponit inter omnia, quæ significant perfectiones creatas, & diuinas, quod hæc significant totum, quod est in Deo, illa vero non significant totum, quod est creatura: Cum vero, inquit, dicitur Deus est iustus, toto eo, quo ipse est, dicitur esse iustus: nec aliquid prorsus, quo ipse sit, dictio hac dimittit: at, si distinguitur iustitia à parte rei ab alijs perfectionibus, omnes illas dimittit.

VI.

Huc etiam pertinet, quod Patres nonnunquam significantes attributa esse plura statim se corrigunt, dicuntque non esse ibi nisi vnum. Marius Victorin. libro quarto aduersus Arium ante medium. Hoc quod est esse, hoc est spiritus, & lumen: ita enim in vno, ac simplici, in vnum, ac simplex: Augustin. sententia trecentesima sexage-

ima sexta, quæ decerpta est ex tractat. nonagesimo nono in Ioannem: Non sic habet scientiam, vt aliud sit illi scientia, qua scit, aliud essentia, qua est, sed vtrunque vnum est: nec vtrunque dicendum est, quod simpliciter vnum est. Gilbertus in libro secundo Boetij de Trinitate §. Idque signi erit, in fine; Quod si sunt, nempe diuina attributa (vt vtrique sunt) vna horum trium, scilicet personarum, substantia, manifestum est ea, imò sub multorum diuersitate nominum id de ipsis substantialiter dici. Si autem perfectiones diuinæ distinguerentur ex natura rei, propriè dici posset ista, ea, & vtrunque: quod tamen Patres negant, quia nimirum omnimoda est identitas inter illa: quam expressit Anselm. in Monolog. cap. 16. Cum illa, inquit, natura omnimodo tot illa bona sit, necesse est, vt illa omnia non plura, sed vnum sint.

Gilbert.

Anselm.

VII.

Magnam etiam vim habet alter loquendi modus, quo vtitur Diuus Gregor. homil. 17. super Ezechiel. paulò antè medium. Omnipotens, inquit, Deus, quia sibi met ipsi similis, ea virtute videt, qua audit: omnia virtute creat, qua iudicat creata: nam, licet etiam substantiæ intellectuales ea virtute videant, qua audiunt, quoniam intellectus vnus, & idem æquipollet diuersis potentijs sensitiuis, tamen in nobis diuersa est virtus agendi, & iudicandi, siue discernendi: in Deo autem eadem prorsus est: Et ideo verè dicitur creare eadè virtute, qua iudicat, quod verum esse nequaquam potest, si in ipso intellectus, & omnipotentia à parte rei distinguuntur. Sanè D. Gregor. vtendo virtute audiendi, ac videndi tanquam pluribus, satis ostendit eam esse rationem in perfectionibus diuinis absolutis, ac est in intellectu creato, quatenus est potentia videndi, & audiendi, scilicet vna, & eadem ex natura rei omninò indistincta: sicut ergo propterea Angelus verè dici potest videre eadem virtute qua audit, ita ob eandem causam Deus verè dicitur creare eadem potentia, qua iudicat, quoniam est omnino indistincta ex natura rei. Ex hac mutua identitate attributorum sumplerunt iidem Patres occasionem dicendi in Deum eo sapientem, quo Deus, eodem esse magnum, quo bonus est. ita Diuus Augustinus libro primo de Trinitate cap. I. Deum hoc ipso esse dicit, quo sapiens est, & non alio magnum, alio Deum, sed eo magnum, quo bonus, & c. 2. Sapientia, inquit, eo quo essentia, & ser. 38. de tempore, qui est tertius in Dominica infra Octauam Epiphaniæ. vbi nec Deo, inquit, aliud est esse, aliud magnum esse, aliud bonum esse:

sed eo,

Augustin.

sed eo, quo magnus est, & quasi iunculus de Trinitate cit. Deus eo ipso, quo est, uiuit, & eo, quo uiuit, intelligit: & eo, quo intelligit, potest: & eo, quo potest, est: quia simplex deitatis natura uni habet esse, uiuere, & intelligere, & omnia posse. Non est dubium apud Philosophos, & Theologos terminum quo significare rationem formalem, qua res est id, quod est: uerbi gratia, si petas quo est Socrates candidus, petis rationem formalem, & ita recte respondebitur, est candore candidus: quare, si de mente Augustini. Deus est sapientia, quo essentia, eo est bonus, quo magnus, eo intelligit, quo potest, & car. Non est distinctio ex natura rei formalis inter sapientiam, & essentiam, magnitudinem, & bonitatem, intellectum, & potentiam, &c. alioquin non eodem esset sapientia, quo essentia, & bonus, quo magnus, sed alio.

VIII.

Confirmatur eadem veritas ex Patribus, asserentibus in Deo idem esse habere perfectionem, & esse illam, imò non proprie dici habere illam, sed esse, eos uero retuli. tract. I. cap. 10. quæ uera esse non possunt, posita distinctione aliqua ex natura rei. Ad hunc loquendi modum respondet Lychetus in 1. d. 8. q. 3. §. Quarto principaliter, & ultimo ad s. ubi ait solam distinctionem formalem non facere, ut res dicatur haberi proprie. Deinde uero subdit posse aliquo modo dici habere ipsam, nempe per identitatem realem, qua ratione & habet ipsam, & est ipsa: formaliter tamen nec habere ipsam, neque esse ipsam. Quæ solutio deficit in primis in fundamento: quoniam subiectum, quod uere denominatur ab aliqua forma, proprie, & in rigore loquendo uel est ipsa, uel habet ipsam: at sunt formæ non distinctæ realiter à subiecto communicantes illi suam formalem denominationem, & tamen non sunt ipsum subiectum; ergo habentur ab ipso: atque adeo, ut forma proprie dicatur haberi, facit est distinctio eius formalis à subiecto. Maior est euidentis, quoniam omnis ueritas propositionis fundatur identitate extremorum uel omnimoda, & sic unum est alterum: uel secundum quid, & tunc unum habet alterum. Assumptio patet, quoniam homo, & humanitas non distinguuntur realiter: & homo dicitur formaliter ab humanitate, nec tamen est ipsa humanitas: ergo habet humanitatem: similiter homo, & intellectus, uel sensibilitas in opinione Scotistarum solum distinguuntur formaliter, & tamen negari non potest hominem uere & proprie habere intellectum, & sensibilitatem. Quapropter cum Deus denominetur sa-

Lychetus.

piens à sapientia, si formaliter loquendo non sit sapientia, ut Lychetus ait, necessario dicendus est habere sapientiam. Deinde etiam quod secundo loco subdit, non constat: nam repugnat rem habere id, quod est, uel esse, id ipsum, quod habet: namque Socrates est homo, non habet hominem; est iustus, non habet iustum: contra uero habet humanitatem, non est humanitas; habet iustitiam, non est iustitia: Et ideo, si Deus est identice sapientia, non habet illam identice, contra uero, si non est formaliter sapientia, & dicitur sapiens, dicitur habere formaliter sapientiam. Denique ultimum quoque dictum est expositum calumnijs. Ut enim subiectum uere, ac proprie loquendo dici possit in sensu formali habere aliquam formam, non requiritur, ut inter ipsum, ac formam sit identitas formalis, sed facit est ut illa quouis modo communicet ipsi suam denominationem formalem in sensu uero, ac proprio: qua ratione homo, qui est sapiens, iustus, & animatus, habet sapientiam, iustitiam, & animam rationalem: Et tamen non est idem formaliter cum ipsis: ergo si perfectiones diuine distinguuntur formaliter ab essentia, & conferunt Deo suas denominationes in sensu proprio, & formali, in eodem quoque dici potest Deus habere ipsas. Hic uero accipio sensum formalem eodem modo, quo subiecta creata dicuntur denominari formaliter à formis siue essentialibus, & intrinsicis, siue non essentialibus: hoc enim modo uolunt Patres haberi proprie à Deo perfectiones attributales.

Alter modus loquendi inuenitur apud Patres, ex quo idem efficaciter colligitur: nempe cum aiunt perfectiones diuinas in se non esse plura, sed unum, quid concipiunt tamen à nobis pro capto nostro tanquam plura. Ita Bernard. lib. 5. de consid. cap. 13. Bernardus. Quid est Deus? longitudo, latitudo, sublimitas, & profundum. Visus sum protulisti plura, sed unum est. Unus Deus signatus est pro capto nostro, non pro suo statu: diuisus est hic, non ite. Voces diuerse, semina multa, sed unum per eas significatur, unum queritur. Et paulo post, hoc singulum horum in Deo, quod quatuor simul, hoc quatuor ipsa, quod singulum est. Nobis autem, quia non possumus cum Deo simplicitate contendere, dum contendimus apprehendere unum, occurrit ueluti quadruplicatum: facit hoc speculum, & anigma, per quod solum interim uidere datur. Cum autem uidebimus faciem ad faciem, uidebimus sicuti est. Nec enim iam tunc fragilis acies mentis nostre quantumlibet uehementer intendens aliquatenus resiliat, disiliat uel in suam pluralitatem. Colliget se magis, adunabit, conformabit.

IX.

vidabitur, unitati illius, vel potius unitati illi, ut una vnifacies respondeat faciei. Vbi suapte natura est distinctio, non sunt plura solum pro captu nostro, aut modo intelligendi, sed in se ipsis: & ita ut plura etiam in patria cognosci poterunt: sed Bernard. pluralitatem totam reuocat ad modum intelligendi viatorum: eamque negat futuram in patria: ergo eiusmodi vocibus, & conceptibus non respondet vlla pluralitas obiectiua ex natura rei, alioquin falsò recurreret Bernard. ad modum intelligendi nostrum; similiter loquitur Cyparissiota decad. 10. cap. 1. in fine. Ex quibus, inquiens, fit manifestum, quod in unitate, que supra substantiam est, non oportet querere habitus, & dispositiones, nec an sint circa ipsum aliqua naturalia, & substantia propria ad complendam substantiam ipsam, nisi forte a nobis sic dicuntur consuetudine intelligentie nostre, & quia non possumus aliter intelligere qui nunc vitam per speculum, & in enigmate transigimus, sanè cum Scotistæ concedant attributa esse naturales diuinæ essentie proprietates ab illa ex natura rei distinctas, quod ita à nobis conciperentur ex ipsorum natura, non ex nostro defectu proueniret, quod tamen negat Cyparissiota.

Idem suadetur ex eo, quod Patres sæpè probant perfectiones diuinas esse omninò æquales, quia sunt idem, quæ probatio nihil valeret, ut rectè notauit Bachonius in 1. d. 2. quest. 2. art. 3. §. Probat igitur, si cum reali identitate haberent diuersas formalitates: Passionem enim sunt idem realiter cum subiecto in sententia Scotistarum, nec tamen ideo sunt æquales in perfectione. Ita verò probat Augustin. libr. 8. de Trinitate cap. 1. & 2. serm. 40. de tempore, qui est secundus in Dominica prima post Octauam Epiphaniæ. Fulgent. libr. 2. ad Trasimundum paulò ante medium. Hoc est Deo videre quod esse, & quantam insinuat visionem suam, tantam vult credi substantiam suam: ut cum audimus omnia nuda, & aperta esse oculis eius, nullum terminum putemus substantie eius. Richard. de Sancto Victore libr. 1. de Trinitate cap. 18. sic habet: Nihil maius, nihilq; melius est in eius nosse, quàm in eius posse, & eo ipso in eius esse, quia non est aliud aliud eius posse, quàm eius esse. Et infra: De substantia, cum nihil sit aliud, quàm eius potentia, vel sapientia, si se latius per sapientiam, quàm per potentiam extenderet, si se per illam, quàm per istam latius extendere potuisset, esset vtrique vna, eademq; substantia potentia comparatione se ipsa per sapientiam maior, esset eadem ipsa sapientia comparatione sese vtrig, per potentiam minor. Similia habet cap. 21. & 23. & lib. 2. cap. 15.

Gillij commentar. Theol.

Denique, ut concludam hunc locum à Patrum autoritate, nihil à se ipso ex natura rei distinguitur: nec potest maior identitas fingi, quàm eiusdem ad se: exempli causa sapientie ad se ipsam, iustitie ad se ipsam: atqui ex Patrum sententia vnum attributum non est magis ipsum, quàm aliud: ergo vnus ab alio non est vlla distinctio ex natura rei: discursus est euidentis, si assumptio sit vera: Ea verò asseritur à Diuo Augustino de triplici habitaculo cap. 6. his verbis: Sapientia, & veritas Dei, & eternitas non diuersa sunt inter se, sed vnum sunt, sicut & omnia. sapientia enim Dei non magis sapientia, quàm veritas est, & non magis veritas est, quàm sapientia, quàm eternitas, quàm cetera Dei omnia: vnum enim sunt in Deo. Et non solum hæc inter se, eadem sunt in Deo, sed non aliud sunt, quàm ipse Deus: quid expressius dici potuit ad declarandam omnimodam identitatem attributorum inter se, & cum essentia, quam dicendo sunt eadem, non diuersa, non aliud sed vnum: & non magis singula sunt quod ipsa, quàm quod alia? sed audiamus Richard. de Sancto Victore lib. 2. de Trinitate cap. 18. similia fere dicentem. Non, inquit, est ei aliud esse, quàm viuere, nec viuere, quàm intelligere: nec ab his aliud, atque aliud potentem, vel sapientem fore: sed nec ab eis, sicut nec à semetipsis, diuersum aliquid bonum, vel beatum esse: si attributa alia ab aliis non sunt diuersa, sicut nec à semetipsis, eandem habent cum aliis, ac secum ipsis identitatem: identitas autem eiusdem ad se excludit omnem prorsus distinctionem ex natura rei, ergo eam quoque excludit identitas attributorum inter se, & cum essentia. Tandem expressè excluditur distinctio formalis à Scotistis adinuenta, cum dicitur eandem esse rationem substantie, & potentie, siue operationis diuinæ. ita Basiliius apud Cyparissiotam decad. 10. cap. 4. in simplici, & in corporea natura eandem rationem habet substantia, & energia eius. supra quod dictum Basilij, ita ait Theodorus apud eundem Cyparissiotam, sic pie intelligatur diuina energia, siue operatio aterna, quin potius ipsa per se energia, ut non distinguatur à substantia, sed potius eandem rationem habeat propter proprietatem simplicitatis. Si eadem est substantie diuinæ operationis ratio, ita ut penes eam propter simplicitatem minimè distinguantur, non possunt inter se distingui ratione formali ex natura rei. Et Gilbertus super Boetium de hebdomad. regul. 7. In Deo, inquit, est essentia, quæ ipse est: & potentia, quæ potens est: & sapientia, quæ sapiens est, & huiusmodi, non tamen cogitamus ab essentia, quæ illum esse predicamus, poten-

O o o

tiam

XI.

Augustinus.

Rich. Victor.

Basiliius.

Cyparissiot.

Theodorus.

Gilbertus.

tiam, aut sapientiam eius, in illa ratione esse diuersam. Vbi expressè affirmat attributa potentia, & sapientia, non esse diuersa ab essentia, in ratione essentia.

XII.

Adam.
Bachonius.
Marfilus.
Carthusian.

Ex dictis manifestè patet propositam assertionem esse communem Patrum sententiam. vnde merito Adam. in 1. dist. 6. q. 1. conclus. 3. Ioannes de Bachone d. 2. q. 2. art. 3. initio Marfil. q. 12. art. 3. 1. p. articuli conclusionem 3. & Dionys. Carthusian. d. 2. quæst. 2. opinionem Scoti reijciunt vt omnino contrariam communi sententia Patrum, quam negare non est tutum. Et ob hanc causam contraria sententia malè audit apud nonnullos Theologos, quorum aliqui eam absurdam, vel erroneam appellant, inter quos est Ioannes Gerson cit. c. superiori. Ego autem à censura temperabo propter auctoritatem Scoti, & factorum eius, quorum sententiam nulla scripturæ, vel Patrum auctoritate posse confirmari capite sequente ostendam.

Gerson.

Ex sacris literis, aut Patribus non colligitur distinctio ex natura rei inter perfectiones diuinas absolutas.

CAPVT VII.

I.

Mayron.

Magn. Dionys.

MAyronius in 1. d. 8. q. 5. §. *His visis*, & Scotista, ne ipsorum sententia noua, & proinde spernenda videatur, quoniam de sententia Magn. Dionys. cap. 1. de diuinis nominibus initio: *non est audendum dicere, aut cogitare aliquid de super substantiali diuinitate præter ea, quæ in sacris literis expressa, aut à Sanctis tradita sunt*, conantur eam ex sacris literis, ac Patribus deducere. In primis enim in scriptura perfectiones essentialis ponuntur in numero plurali: ideoque indicatur distinctio ex natura rei. Antecedens constat ex Paul. cap. 1. ad Roman. *inuisibilia ipsius à creatura mundi per ea, quæ facta sunt, intellecta conspiciuntur*. quo loco per *inuisibilia* non possunt intelligi personæ, aut ipsarum proprietates, & notiones: tum quia hæc non conceduntur plura in neutro genere secundum doctrinam Hilarij, & Augustini. tum quia personalia non innotescunt sufficienter ex creaturis, Paulus verò ait *inuisibilia Dei à nobis ex creaturis cognosci*: restat ergo, vt intelligantur perfectiones absolutæ. Idem sumitur ex prim. ad Corinth. 2. illis verbis: *Ea, quæ sunt Dei, nemo nouit nisi spiritus Dei, & alijs eiusmodi*. Secundò in scripturis quæ-

Ad Rom. 1.

1. ad Cor. 2.

dam perfectiones adduntur alijs: quasi ea, quæ posteriore loco ponitur, sit quidpiam distinctum ab ea, quæ priore: vt cum ad Roman. 11. dicitur: *O altitudo diuitiarum sapientia, & scientia Dei*. & in Psalm. 114. *Miserere Domini, & iustus*. & Psalm. 85. *Pateriens, multa misericordia, & verax*: & sexcenta alia, quibus nomina attributalia copulantur: nisi vero interueniat aliqua distinctio ex natura rei, inanis esset repetitio, & aliena à diuina sapientia, quæ dictauit scripturas. Tertiò perfectionibus diuinis diuersis tribuntur effectus diuersi, vt misericordiae parcere, vocare, & adducere ad poenitentiam: iustitiæ punire & tribuere singulis pro qualitate, ac mensura meritorum, & cetera. Signum ergo est ea distinguere ex natura rei: alioquin scriptura effectus omnes indifferenter tribueret cui libet attributo. Antecedens patet ex Paul. ad Roman. 2. *Nescis, quod benignitas Dei ad poenitentiam te adducit, tu autem secundum duritiem tuam, & impoens cor, thesaurizas tibi iram in diem iræ, & iusti iudicij Dei, qui reddet unicuique secundum opera sua*: plura huius generis occurrent passim in scriptura.

Ad Rom. 11.
Psalm. 114.
Psalm. 85.

Ad Rom. 2.

II.

Pro expositione horum locorum, ac similem suppono id, quod cap. penult. ex professo ostendam, scilicet distinctionem virtualem sat esse, vt id, quod à parte rei est vnum omnino indistinctum, sub diuersis rationibus cōceptum enunciari possit in numero plurali, & significari diuersis nominibus non synonymis, quorum quodlibet alteri addi non ineptè possit. Id vero sumo ex Patribus supposita sententia de omnimoda identitate etiam formali perfectionum diuinarum, quæ substantiam significant, qualis est substantia, spiritus, vita, & ipsum esse, in qua ipsi quoque Scotista conueniunt, ea tamen Patres de perfectionibus diuinis loquentes hæc ipsa inter alia referunt, & sibi ipsis annumerant, deque ijs loquuntur per modum plurium. Ita D. Augustin. serm. trigésimo octauo, de tempore, qui est de Trinitate & columba: Dei, inquit, *id ipsum est potentia, & substantia, & diuinitas, & hæc omnia vnum*. Ecce quomodo substantiæ addit diuinitatem, & quæ recensuit, omnia appellat, quod nisi de tribus saltem dici non potest, & tamen duo ex illis sunt substantia, & diuinitas, quæ in sententia Scoti sola ratione distinguuntur: eadem fere verba ex Augustino mutuatus repetit Alcuin. lib. 2. de Trinitate cap. 2. Item Mar. Victor. lib. 3. aduersus Arium initio: *omne quod sibi, simplex, & hoc Deus, quod lumen, quod optimum, quod*

Augustin.

Alcuin.
Mar. Victor.